

נשנה נהו על ארבע לא גרוף והקנה שנה
 במהאבוקנה בפרואי ורשלי למאי הילכתא
 אמר רב ששת לומר *שבתה עילא אגב
 ואפילו בשבת בשבת ס"ד כדאמר רבא אומר
 לעובר כוכבים ועושה ה"ז אומר לעובר
 כוכבים ועושה ואע"פ דאמר לעובר כוכבים
 שבת משנה ישור א"י לא גזר בבגד חד
 'עבר שהביא נימו וחרוב בו עצם תבטי
 קעין לך עצמו קנה נכסיה לא קנה : איבעיא

מנו כחמרי כפי' כ' חלואה (פי')
 ועל איריה. קיחא סכסכו לאיריה
 מוח ואפי' לא געג ולא הסס אז
 גושה אל סריח על גושה נהו
 געג והסס אל על איריה לא גזר
 והא לא געג ולא הסס: כמחורי.
 כפיכ חקיי"ש גלג"ז: אט. *שם
 קמ"ב. מו וזו חטט ומסרו וילין
 על סט (כ"ד דף נב): אפי' בשבת.
 אל נקרה מן סעוד סכסכו וחלה
 לך לרעט בשבת: מדלמר רבא.
 מסמח סכח (דף קס"ג): *שם
 ק"ב אל ישראל. ללגט שיבד
 סכסכו ולעס יקחלו נה: עבד

הלכות שבת סימן שו

יא (י"ב) במתיר (מה) לקנות בית (מו) בארץ ישראל מן האיניו יהודי בשבת, חותם ומעלה בערכאות. הגה
 שלחם, * בכתב שלחם, (מו) דאינו אסור רק מדרבנן, ומשום ישוב ארץ ישראל לא גזרו (אור זרוע): יב' מתיר (י"ג) להכריז
 בשבת (מה) על אבדה (מט) אפילו היא דבר שאסור לטלטלו. הגה ומתיר להתייר (י"ד) (ג) חרמי צבור בשבת

משנה ברורה

המשכון בעצמו וגינה אחר במקומו, ולא יגע בו הישראל: יא (מה) לקנות בית. וכיצד
 הוא עושה, (לה) מראה לו כיסים של דינריו, והאינו יהודי חותם ומעלה בערכאות,
 (לו) אכל אסור לתן לו מעות להדיא: (מו) בארץ ישראל. וסוריא בארץ ישראל לך
 זה, מן קנה הרמב"ם. ועין קמנן אכרדס מה שקתב קנה: (מו) דאינו אסור וכו'. רוצה
 לומר, הכתיבה זו היא מדרבנן, והרי שבת דשבות על ידי אינו יהודי, ומשום הכי התייר
 משום ישוב ארץ ישראל. ועין בבאר הלכה שבארנו דדעת אור זרוע דעת יחידאה היא
 ואין לה שום מקום בש"ס, וכל הפוסקים חולקין על זה וסבירא ליה דאף בכתב שלחם
 הוא אסור מדאורייתא, דבכל לשון חיוב כדאייתא במשנה (שבת ק"ג), ואפילו הכי התייר
 בקאן על ידי אינו יהודי משום ישוב ארץ ישראל. ואף והמתיר פסק לקמן בסימן ש"ו
 קע"ף ה דמלאכה דאורייתא אסור על ידי אינו יהודי אפילו לצורך מצוה, זה עדיפא. ולפי
 זה אסור לומר לאינו יהודי בשבת לכתב מקתב אפילו לצורך מצוה, אם לא שהיא גם כן
 צורך גדול אפשר דיש להקל. ועין לציל בסימן רע"ו קע"ף ב בהג"ה: יב' (מה) על

ערוך הלכות שבת סימן ש"ו השלחן

כב ודע דברור אצלי לעניד דמעות גדול נפל ברפוס
 בש"ע סעיף י"א שכתבו מותר לקנות בית בא"י
 מן האי שבת וחותם ומעלה בערכאות עכ"ל וכצ"ל
 מותר להקונה בית בא"י מן האי לומר לא"י לחתום
 ומעלה בערכאות דכן הוא להדיא בגמ' וברמב"ם שם
 ואין חילוק באיזה כתב שהוא דבכל כתב ולשון היתוב
 במיוד חיוב סקילה ובשונג חיוב חטאת כמ"ש הרמב"ם
 בפ"א דין י' וז"ל והיתוב בכל כתב ובכל לשון חיוב
 ע"ש וכל הראשונים כתבו כן, ובהכרח לומר כן שהרי
 אפילו בשני רישות חיוב כמ"ש בס"י ש"ם ונהגיה
 כתוב בסעיף זה דכתב שלהם אינו אסור אלף מדרבנן פ"ט
 ומזה רכה למוחקו מן הספרים וכמה מן הפוקרים תלו בזה
 כשהיה ואין לזה שום מקום בדיו וח"ו לומר כן וכ"כ המג"א
 לקמן בס"י ש"מ סק"י וכן האריך בזה בעל מ"ב וכלבוט לא
 כתב זה וכן הגר"י וכס"ס נדפס כנל"ך ע"ש ומ"ש הלבוט שאינו
 אסור אלף מדרבנן כוונתו על האמירה לא"י כמ"ש הא"ו שם
 וכ"כ הא"ר סק"ד' :

באר הלכה

פלוגי וארע בשבת, והעמקתי לקמן בסימן ש"ו סעיף י"א, עין שם: * בכתב שלחם. עין
 במשנה ברורה, ומפני שדיו זה הוא נפקא מנה לקנה דברים, אקמתי לקרא דבר זה. הגה
 הרמ"א העתיק בשם אור זרוע דקתיה אקרת חוץ מקתב אשורי והא רק מדרבנן, ועינתי שם
 באור זרוע בהלכות שבת וראיתי שקתב שם דלא מקרי כתב מדאורייתא כי אם כתב אשורי
 וכתב יוני, ועצ"ר יסודו בנה על פי הירושלמי לפי באורו וכאשר נביא לקמן. ואף שקענינו
 מסתעף מזה הסקריא חמרא, ולא מקלינו אפילו על ידי אינו יהודי כי אם בכתב ידיו, ומשום
 זה העתיק הרמ"א את דבריו בדי' לחוש לשיטתו, מכל מקום כדי שלא להוציא מזה תקלה
 לקמה עינינו אני מקרה לקרובי הדברים בזה ולבאר שקל הפוסקים חולקים על זה. הגה

ביצחק יקרא

קס"א. קע"ף י"א: שבת. גם אם יהודי לא יתישב בו כעת, ומיכה מכאן שלדעת הרש"ע מצות ישוב ארץ ישראל נהנית גם בזמן הזה. ועיי' במג"א (סי' תקס"ח סק"ה). שפניי שבקת
 בית בא"י מקום מצות ישוב א"י. על כן רק בא"י הוא קשורת "תקנת הבית" סעודת מצוה, אכל בוה"ל לא. (עין בסימן רכ"ד סעיף י"ג). מדרבנן. עין במשניב ס"ק מ"ו שדעה ז'
 יחידאה היא. וגם במלאכות דאורייתא התייר אמירה לנכרי משום מצות ישוב ארץ ישראל. ומ"ס גם להרמ"א רשאי אשכנזי (הנהנה בהרמ"א) לומר לספרדי (הנהנה בהרש"ע) לומר לנכרי
 לעשות מלאכה דאורייתא לצורך ישוב א"י, כיון דהויא שבות דשבות, המתיר לצורך ישוב א"י אף להרמ"א (ראה הר"ן ב"ד סוף ה"ד).

הדקה לעמוד 198:

גם להרמ"א רשאי אשכנזי וכו' - ואין להקשות, הרי לדעת בן אשכנזי מה שאומר הספרדי לנכרי לעשות מלאכה דאורייתא לצורך ישוב א"י הוא אסור גמור, וא"כ איך יהיה
 רשאי לומר לספרדי לעשות כן? הרי עובר ב"לפני עור" לפי דעתו, שהרי אומר לספרדי לעשות דבר שלדעתו הוא אסור. דהנה כבר הביא ארמירי וצלה"ה במנחת שלמה ח"א
 סי' מ"ד) מהמכ"ס ומה"כתב סופר, דמי שחיתק איהו דבר לאסור, מתיר לו להטיטו למי שסומך על פוסקים אחרים ומחשיב אותו להתיר, ולא חשיב כעובר על לפני עור לא תען
 מכשול, ע"ש.
 ועיי' גם בשו"ע סי' רט"ז (ס"ד) שקתב, דהמכ"ד ברכה לבקלה אסור לעשות אחריו אמן, וכתב שם ה"באר הלכה" וז"ל: "נראה דאם אחר נהנה באיזה דעה ואותה דעה לא ידע
 לנכרי מן הפוסקים וכגון מי שמכ"ד בא"י מי השלמים קדעת הירושלמי, אף שמו הדיו אין מחיב לעשות עליה אמן, דספק אמן לקלא, מי"מ אין אסור אם ענה עליה."

אלו
אברהם

יש להשתדל לכתוב, את מה שנחזק. בשינוי, כגון ביד שמאל, אם אין הזמן
 בהול, ואם יכתוב בשינוי עלול לחול עיכוב. יכתוב כדרכו. וכתוב **המ"ב** * שכתובה
 בכל צורה או כתב אסור מדאורייתא, שדעת האור זרוע, יי, שכתב שלהם הוא מדרבנן,
 דעת יחידאה היא, ואין לה שום מקום בש"ס וכל הפוסקים חולקין ע"ז וס"ל דאף
 בכתב שלהם הוא אסור דאורייתא דבכל לשון חיוב, כדאייתא במשנה י"ג. ועיי' בשרית
 ג"ב י"ג, שו"ת חת"ס י"ג, שו"ת מהר"ש י"ג, וערוה"ש י"ג, אולם מה שכתב המ"ב שדעת
 יחידאה היא, עיי' בשדי חמד י"ג, שו"ת יביע אומר י"ג ויסודי ישרון י"ג שמביאים שורה
 של פוסקים ראשונים ואחרונים שדעתם כדעת האור זרוע, ומ"מ באמירה לנכרי יש
 להקל בכ"ה"ג וכמ"כ רופא שצריך לכתוב. יכתוב בכתב לועזית י"ג או כמו שנהגים
 היום לכתוב בעברית אשר אין זה כתב אשורית י"ג.

משנה ברורה

אות אחת אם היא גדולה ויש במקומה כדי לכתוב שתי חייב . והמוחק (נג) ע"מ לתקן אפי' שלא ע"מ לכתוב כגון שהיו אותיות יתירות בתורה ומחקו ג"כ חייב . כתב הח"א ז"ל המלאכות הן מכותב חייב בין בימינו בין בשמאלו והביא ראיה לזה מתוספתא פ"י אך ברנלו כפיו ומרפקו משמע שם דפטור ואסור . הר"טעט (נג) י"י וקלף וכיוצא בו כדי לכתוב שתי אותיות תחת אותו שרטוט חייב (נד) וכן כשרואה להתוך עור או אר דברים ומ"דעטו החלה כדי שיכין התוכו גם זה הוא ככלל משרטט . וה"ה חרשי עלים שמעבירין הוט של סקרא ע"ג הקורה כדי שינסור בשוה או הגלים שטושין כן באבנים כדי שיפלא האבן בשוה כ"ז הוא ככלל משרטט ואחד המשרטט נכנס או בלא נכס ה"ז חייב . הגה הארכתי בכ"ז כדי לברר חיזה דבר הוא דאורייתא או שפטור ואסור מדרבנן ונ"מ ע"י א"י במקום מנה דק"ל יס"י ש"ז דחיבור דאורייתא אין מתירין ע"י א"י חייב במקום מנה : (כג) מותר וכו' . ויש מחמירין בזה ועי' בבה"ל : (כד) לרשום בלפורן . ודוקא רשימה כעין קו בעלמא לזכרון (כה) יש בזה חיזה ע"ס ומשום דלא השיב כתב כלל בלא"ה (נו) אבל לעשות כמין אות ודאי אסור (נז) אפילו באות אחת : (כה) שאין זה וכו' . ודוקא בקלף הקשה דכוננס היו כותבין על הקלף אבל על הנייר אסור דמתקיים הוא [אחרונים] ודוקא בלפורן (נח) אבל אם רושם בחיזה כלי שטושה רשימה עמוקה יותר אף על קלף ועץ אסור דמנכר היטב ומתקיים : (כו) למתחו . היינו שנתפרדו שתי החיכות הכנוד זו מזו כמקלח והוטי התפירות נמשכין וריגה למתוח ראש החוט כדי להקד ולחבר :

משום

זה ואין מחוסר מעשה לקריבתן אבל אם כתב אות אחת בארץ ולאות אחת בקורה או שכתב על ב' כותלי הבית והיו רחוקין זה מזה או על שני דפי פנקס (מה) באופן שאין נהנין זה עם זה פטור . ז הכותב (מו) בשמאל לו אלהר ידו [דהיינו כנג ידו אלאו הקולמוס באמצעותיו והפך ידו וכתב] ברנלו כפיו ובמרפקו [אפילו ידיו] פטור מפני שאין דרך כתיבה ככך ומ"מ איסורא יש אפי' ברנלו וכה"ג . איער שכתב בימינו שהיא לו בשמאל כל אדם פטור ואם כתב בשמאלו חייב והשולש בשתי ידיו בשוה וכתב בין בימינו בין בשמאלו חייב . קטן אחוז בקולמוס וגדול אחוז בידו וכיזה חייב שהוה העיקר במלאכה והקטן לאו כלום עכ"ל גדול אחוז בקולמים וקטן אחוז בידו וכותב פטור דכזה הגדול לא עכ"ל כלום ואם האוזו בקולמוס נהכוין לסייעו תליא החיוב כהאוזו בקולמוס [כן הוא לפי נוסחת הגר"א בתוספתא ע"ס] . הכותב ע"מ לקלקל העור (מו) חייב שאין חיובו על מקום הכתב אלא על הכתב אבל המוחק ע"מ לקלקל פטור . ח הרושם רשמים וזרות כותל בשער וכיוצא בהן כדרך שהזיריס רזומים (מח) ה"ז תולדת כותב והייב משום כותב [ואם עושה זורה בכלי זורה] היינו שהכלי עומד לכך לנאותה . רש"י אפי' עושה מקלטה (מט) חייב משום מכה בפטיש שהיא גמר מלאכתה של הכלי] וכן המוחק את הרשום כדי לתקן ה"ז תולדת מוחק וחייב . אסור (נ) להכר איתיות של כסף לפרוכת וכיוצא בו דהוא כעין כותב (נא) וכן אסור להסיר ממנו דהוא כעין מוחק ועיין בח"א כלל ל"ז מה שכתב בזה . ועתה נבאר קצת משגיגי מחיקה ושרטוט . המוחק כתב ע"מ לכתוב במקום המחק שתי אותיות חייב ואפילו

שער הציון

(מה) חייב באמצע שחבר קליפה לקרנן הרמכ"ס מחייב בזה ככל גווי : (מו) רמכ"ס : (מח) רמכ"ס ומקורו מירושלמי פ' כלל גדול וסין כבה"ל : (מט) גמרא ע"ו ורמכ"ס כפ"י מה"ס : (ז) מ"א ופ"א : (נא) שלחן ע"י שטיס : (נג) עיין כבה"ל לעיל שהכאט דעת הפ"ג כמו שכתבנו וכמה ראיות לזה ואח"כ מלאתי כפסר עקרי דיעס כשם כסר על אודות שכתב ג"כ כהדיא כן : (נד) רמכ"ס ופ"ל דשרטוט זה כשאר שרטוט שכתב : (נז) כן איתא ברש"י דהוה משרטט וכן ממש כירושלמי וההרמכ"ס מביא דהוא תולדה דמשרטט ומסתברא דרש"י מודה להרמכ"ס בשרטוט דכתיבה דגם זה הוא ככלל משרטט דאף שמשכן היה כפור כדי להתוך אה"ז היה כל שרטוט שטושה כדי לכין עי"ז הפעולה שיפשה אח"כ : (נה) א"ר ובלתן ע"י שטיס ידלא כפ"מ : (נו) לטוש וע"ו ופ"א : (נז) שלחן ע"י שטיס וכן מוכח מהכ"ס : (נח) דהלא ר' יוסי בודאי מודה ג"כ להכאט דאם כתב בדבר שאינו שתיים או על דבר שאין מתקיים שער וא"כ למה מחייב כשוכע שריעות כסר והלא פן קשה הוא כמו קלף א"ו דמיירי כשרט כלי דמתקיים בהריעה

כמה דינים מדברים האסורים בשבת סי' שמ

נשמת אברהם

2. כתיבה בשינוי. יש להשתדל לכתוב, את מה שנחוצך, בשינוי, כגון ביד שמאל (למי שכותב רק ביד ימין ביום חול), אם אין הזמן בהול. ואם יכתוב בשינוי עלול לחול עיכוב, יכתוב ביד ימין אך במקום לאחוז את העט בין האגודל ואצבע ראשונה, יאחוז אותו בין אצבע ראשונה ושנייה ללא סיוע של האגודל. אם גם זה יגורם לעיכוב שיסכן את החולה יכתוב ביד ימין כדרכו¹⁶. והסכים אתי מו"ר הגרי"י נריבירט שליט"א.

וראה להלן ס"ק 61 (עמ' תקפז) מה שכתבתי על הגדרתו של מלאכה בשינוי.

הבונה פרק יב שבת

הן מדניאל נד מצדאל: (י) הכותב שתי איתות בהעלם אוד: חיוב כתב בדיו בסם (א) בסקרא (ב) בקימם (ג) ובקנקנתום (ד) ובכל דבר שתיא רושם (ה) על שני טותלי זיות (ו) ועל שני לוחי פנקסי (ז) והן נהגין זה עם זה (ח) חיוב הכותב על בשרו חיוב. הסדרם על בשרו (ט) רבי אליעזר מחייב הפאנודבי יהושע פיסרס: (י) כתב במשקן (יא) בנפירות (יב) באבק (יג) כים (יד) באבק המשרים (טו) ובכל דבר שאינו מתקיים מצד לאוד דומה ברגלו בפיו ובמדיק (טז) כתב אית ארת סמוך

זמנים הלכות שבת פי"א

בדיו וכותב פטור: (טו) אין הכותב חייב עד שיכתוב בדבר הרושם ועומד כגון דיו ושחור וסקרא וקומוס וקלקנתוס וכיוצא בהם. ויכתוב על דבר שמתקיים הכתב עליו כגון עור וקלף ונייר ועץ וכיוצא בהם. אבל הכותב בדבר שאין רישומו עומד כגון משקין ומי פירות. או שכתב בדיו וכיוצא בו על עלי ירקות ועל כל דבר שאינו עומד פטור אינו חייב עד שיכתוב בדבר העומד על דבר העומד. וכן אין המוחק חייב עד שימוחק כתב העומד מעל דבר העומד: (טז) הכותב על בשרו חייב מפני שהוא עיר, אף על פי שחמימות בשרו מעברת הכתב לאחר זמן הרי זה דומה לכתב שנמחק. אבל המשרט על בשרו צורת כתב

מגיד משנה

(טו) אין הכותב חייב עד כדי משה כתובה לשלם (ס"ט) ופ"ט רביע ויכתוב על דבר שמתקיים מפרט בתוספתא (י"ג) כדיו זה הכלל כתב דבר על חפץ כדבר שאינו חייב עד כדי משה כדבר שאינו חייב עד כדי משה כדבר שאינו חייב עד כדי משה וכן על חפץ כדבר שאינו חייב עד כדי משה וכן על חפץ כדבר שאינו חייב עד כדי משה וכן על חפץ כדבר שאינו חייב עד כדי משה

זמנים הלכות שבת פי"ט

כצמר כדי לטוות אותן הרי זה תולדת מנפץ חייב: (יג) הצובע חוט שארכו ארבעה טפחים או דבר שאפשר לטוות ממנו חוט כזה חייב. ואין הצובע חייב עד שיהא צבע המתקיים. אבל צבע שאינו מתקיים כלל, כגון שהעביר סרק או ששר על גבי ברזל או נחשת וצבעו פטור. שהרי אתה מעבירו לשעתו ואינו צובע כלום. וכל שאין מלאכתו מתקיימת בשבת פטור:

הבונה פרק שנים עשר שבת

הבונה: אלו נאמרו מלאכת מה יבנה טי: מחסה. מרוב זה אכן ומקנה הכל נשי המקום שיש מקומות שצריכים להקפיד ויש הקפידה צריכים לתרום בה. מרובים מרובים נאמרו אשכנזי: מהם כפטיס. גם היא כפטיס מלאכה והיא כפטיס שמשקן ט את האבן מן הסלע לאחר שחוב את האבן כפטיס ומבדיל מן הסלע קצת הוא מה כפטיס מה גדולה והיא מתפרקת וטפלה חיה נמר מלאכה של חלבי אבן וכל העומר בשבת מלאכה תולדה מה כפטיס הוא: מעגל. אף הוא כמו קרינס גדול של ברזל לגנין של ברזל: והקדח. טקב עץ או אבן כפטיס: כל שהוא. אטליו קאי לחסכה ומה כפטיס ובמעגל והקדח: כל העושה מלאכה ומלאכה מתקיימת. שיש מתקיימת כפטיס (ואין מושקן עוליה): כפטיס. אשכנזי מלאכה קאי: על הסדן. כפטיס והקדח: קרינס. מרטי"ל: מפני

הבונה כמה יבנה ויהא חיוב הבונה כל שהוא והמסתח והמכה בפטיש ובמעגל (ה) הקדח כל שהוא חיוב הכלל כל מעושה מלאכה ומלאכתו מתקיימת בשבת תיב (וכן) רש"י אומר אף המכה בקדח על הסדן בשעת מלאכה חיוב מפני שהוא כמתקן מלאכה: גמ' כל שהוא למאי חזיא אף ירמיה שכן עני חופר נומא להצניע בה פרוטותיו דכוותה נבי משכן שכן תופרי ויועות תופרין נומא להצניע בה מרטיה אבי אמר כיון דמשחבי לא עבדי הכי אלא שכן עני עושה פיספוס כיה קטנה לשפוח

חידושי הרשב"א

הא דאמרי' ה"מ בדיו דמקיים אבל הכא כיון דלא מקיים לא קשי' לי דהני נמי מקיימי שהרי שנינו למעלה בפ' הבונה²⁰ דהכותב בשבת באחד מאלו חייב. וטעמא לפי שהיא מלאכה המתקיימת. ובהדיא תניא בתוספתא²¹ עלה זה הכלל כתב דבר של קיימא בדבר שאינו של קיימא, או דבר שאינו של קיימא בדבר של קיימא פטור, עד שיכתוב דבר של קיימא בדבר של קיימא, אלמ' הני נמי מקיימי. וי"ל דמקיימי קצת. עד שדרכן של בני אדם לכתוב בהן דברים שאינן עשויין לקיימן לעולם אלא זמן אחד, כספרי הזכרונות וכיוצא בהן. והלכך לענין שבת מלאכת מחשבת היא, אבל לענין ספרים דבעינן דבר המתקיים לעולם, הני לא מקיימי. ומקיים ולא מקיים לענין ספרים קאמר, כנ"ל.

הלכות שבת סימן שמ

ד תרומת הדין סימן 7 (יח) יש לזהר שלא לכתב באצבעו (ו) (יט) *במשקין על השלחן (כ) או 20 בשם אור וזו (ז) באפר. אכל מתב (ח) (כא) לרשם (כב) באייר קמין אותיות (תרומת הדין סימן 20):

באור הלכה

מה שכבר בחדושי וכו' עיקרא אינר בסימן לב ונדבק דתו כמו דיו, עין שם. לפי זה כשנדבקו הדפוס להודי בדבק במקום האותיות יש קנה אסור דאורייתא שלא לפרקו מהדיו ולכלי עלמא, ואפלו אם תרחק ותאמר דבאותיות שקילוף הדבק מהם גם להגאון וכו' עיקרא אינר כמו שצוה דמי. על-כל-פינים להכריח וסיעמו יש קנה אסור דאורייתא: * במשקין על השלחן. עין במשנה ברורה שהתקנו דיני כתיבה ומחיקה, ועקרו הוא מלשון הרמב"ם פ"ק יא ומהגמרא שם. ומזכיר עוד שם בקמרא דאם כתב במי טריא ופרש רש"י שם בלשון אי דהוא מין פרי, ובלשון שני פרי שהוא ס"ג שפטים או באבר והניו במאי דאקרא, וכרמסיק בגטין י"ט, או כשחור עין בפרש"י ותוספת שם, ועין באבן העזר סימן ככה דלרמב"ם יהיה חיב בכל גוגא, חיב, ובחוספתא איתא עוד דאם כתב בקלפי אגחים בקלפי רמותים, והניו שקתב במי שריהו דהם דברים שצובעין בהן וכרפי כספר חסד-רוח, כל הני ספרי שקתב בדבר המתקנים וחיב חטאת, והרמב"ם קלל כל זה כמה שקתב וכו' עין ב"ש ברש"י שבת קט"ו עמוד ב' דבור הפתחיל י"א דאמרנן, ולענין חיוב שבת לא לענין שיקחב כמה שיתקנים הכרה לעולם, אלא דפקימי קצת עד שדרכו של בני-אדם לכתב בהן דברים שאין עשויין לקיטן לעולם אלא וכן אחר, כספרי והכוונות וכו' ע"פ דהני, לענין שבת מלאכה מחשבה היא ולא לענין שיתקנים לעולם כדיו, וענין זה טובח גם-כן דעת התוספות ודבור הפתחיל "אכל הבא" עין שם. ולפי זה נראה פסוק דהכותב בכלי-עופרת! והנהוג כהיום בין הסוחרים לכתב בהן חשבונותיהן לזכרון חיב, ולא דמי זה לכותב באבר דבבא שם בגטין ולא חיב כתב כהן כדאורייתא, והא חיוון וכלי-עופרת רשומו וקר ומתקנים, ואף ככותב בפחם מערב במים משמע בקמרא דחיב חטאת, וכל-שכן קנה שמתקנים יתיר, וכל-שכן לדעת המחבר שם באבן העזר סימן קכה דחסם כדעת הרמב"ם דבאבר ושחור בכל גוגא כשה, אסור, בנינגו ויהי קדוה בכל גוגי חיב, ולענין אם כתב בדבר שאין מתקנים, והוא אסור, איתא עוד שם במשנה: אם כתב באבן-דרכים ובאבן-סופרים, עין שם בפרוש רש"י, והרמב"ם הפס מקצהו, והוא הדין לכל הני שאין רשומן עומד, וכן מה דרעיון שיקחב על דבר המתקנים, איתא בחוספתא דאם כתב על העלון של זית וחורב ודלעת או שקתב בדם הקרוש וחלב הקרוש והניו על-ידי שריטה, מדלא קאמר על דם הקרוש ודקססם על גלה זוח, ע"ש חיב, ועל העלון של חורין וברייתן וכלילין ורקות פטור, והוא דבר שאינו של קמאי, והביא הרשב"א חוספתא זו להלכה, עין שם, והרמב"ם דבר ההנהגה נט.

משנה ברורה

להחמיר (כה) קשיש לו ספר אחר: ד (יח) יש לזהר. רוצה לומר, אף דחיוב חטאת ליכא, ודעיון שיקחב דוקא בדיו או בשאר דבר כיוצא בזה שרשמו מתקנים, ויבדלקמה, (ט) אפלו הכי מדרכנן אסור אף באינו מתקנים: (יט) במשקין וכו'. רוצה לומר, (ס) ששכל אצבעו (מ) באיזה משקה וכתב בו על השלחן, והוא הדין על גר וקלף וכו' יצא קנה. (כט) וכתבו האחרונים, דאפלו אם כתב בהמשקין על דבר שאינו מתקנים, כגון על גלה ורקות וכו' יצא קנה, אפלו הכי מדרכנן אסור: (כ) או באפר. הניו ששרט באצבעו קמין אותיות (ל) באפר נגוב, והוא הדין בחול, וכן אסור לרשם (לא) קמין אותיות על החלון וכו' כימי הקר שהם לחים מן הקר. ואם רשם קמין אותיות בדברים הקרושין כגון בדם וחלב שנקרש, (לב) משמע בחוספתא דחיב: (כא) לרשם. קדי לרמו לחברו איזה דבר, ולא אמרנן דמאמן דינו בכתיבה על-ידי זה, והוא הדין דמתר לראות אמנות בשבת אף-על-גב שמלמדה [אחרונים]. ונראה דהינו דוקא באקראי שנודמן לו לראות, וגם זה יש לו לזהר שלא לדבר אז מאומה עם העובד-גולים קנה, ויבדלעיל בסימן שו, עין שם, אכל לילך בשבת בבנון לבית העובד-גולים בשביל זה אסור משום "ממצוא חפצך". ועין לעיל בסימן שו סעיף א: (כב) באייר. הוא הדין אם מוליך באצבעו על דף נגוב קעין צורת אותיות גם-כן שרי, בין דאין רשומו וכו' כלל, ולא דמי למשקין ואפר [ט"ז]. ואגב וקאר פה מן הגמרא והפוסקים עקרי דיני כותב ומוחק בדבר שיש בו חיוב חטאת ובדבר שהוא פטור ואסור, כי השלחן-ערוף קצר קנה: א) אין הכותב חיב עד שיקחב בדבר הרושם ועומד, כגון דיו ומי-עפצים וקנקנתוס (ג) וכלי-עופרת, וכל כיוצא בהם שהוא דבר המתקנים, וכן אינו חיב עד שיקחב על דבר שמתקנים הכתב עליו, כגון על עור וקלף וניר ועין וכו' יצא קנה, אכל הכותב בדבר שאין רשומו עומד, כגון במשקין ומי-פרות, או שקתב בדיו וכו' יצא בו על עלי ורקות ועל כל דבר שאינו עומד, פטור, ואינו חיב עד שיקחב שיקחק כתב העומד מעל-גבי דבר העומד, וכל זה לענין חיוב דבר שאינו עומד, וכן לענין מחיקה. ב) הכותב על בשרו בדיו

בדבר העומד על דבר העומד. (לו) וכן אין המוחק חיב על חטאת, אכל אסור דרכנן יש אפלו כתב בדבר שאינו עומד על

חיב, (לה) מפני שהוא עור, אף-על-פי שתמימות בשרו מעברת הכתב לאחר זמן, הרי זה דומה לכתב שנמחק, אכל המשרט על בשרו צורת כתב פטור, שאין דרך כתיבה ככה. הקורע על העור כתבנית כתב, חיב משום כותב; הרושם על העור כתבנית כתב, פטור (ובחוספתא שלגו איתא להפך, דבקורע פטור וברושם חיב, וכבר נתחבטו קנה הראשונים, עין בדברי הרשב"א בחדושי וכו' ודברי הרב המגיד קאן ובפרק ד דגרושין). ג) הכותב כתב על-גבי כתב, דהינו שהעביר קולמוס על אותיות הכתובים כבר וחדשם, פטור, דהא לא אהני מידו, והני מלי שהיה דיו על-גבי דיו או סקרא על-גבי סקרא, אכל אם העביר דיו על-גבי סקרא, חיב שפטים:

הלכות שבת סימן שג

אסורה (פא) לטוח על פניה בצק, דקשנותלתו מאדים הנשך: כו זאסור (פב) לקלע האשה שצרה פ קטיוש
בשבת (פג) קולא להתיר קליעתה, אכל יכולה לחלק שצרה: הגה (פד) ויש אוסרים לחלק שצרה, דהינו פ קטיוש
מפריש צ עם כמסנה

משנה ברורה

ענינים: (פא) לטוח על פניה. ויש שנוהגין דכראסור, להחליק שצרותיהם בחלב מהתק ומערב במיני בשמים, שקורין בלשוננו פומאדיה, וחוששני להם מחטאת, דנראה שיש קנה משום מקנה, וראוי להזהיר בני-ביתו על זה [מאמר מרדכי]: (כו) לקלע. (סו) מדרבנן, משום דדמי לבנין (סו) וכדוושין על הפסוק "ויבן ה' אלהים את הצלע", מלמד שקלעה הקדוש-ברוך-הוא לתנה ונהיאה אל האדם, ושכן בקרבי הים קורין ל'קלעיתא' 'בגנתא'. אכל הקולע וימין בתלוש חוב משום אורג, כמו שקתב הרמב"ם; והקא בשער לא חשיב אריגה משום דהוא מחקר בראשו, (פמ) ועוד, דאין סופה להתקם, שעומדת לסתירה [מ"א רש"א בשם התוספות]. והנה קל זה במקרה, והקולעת שער פאה נכריח [שקורין פארו"ק], אף דאין קנה משום בונה, אסור על-קל-פנים משום אורג, דאף אם ניקא דאין סופה להתקם, (פט) על-קל-פנים מדרבנן מיהו אסור, (ע) ומקל מקום נראה דאין כראי למחות במקום שלא ישמעו לנו: (פג) ולא להתיר

שער הצינן

שקנה גם באשה נראה דאין נדר צביעתה בכה, ולא מצינו להפוסקים שם שחלקו קנה בין אשה לאיש כ"ל, אף דלשון המגן-אברהם דחוק קצת לפי זה (סו) רמב"ם וסיעתו; ולהפוסקים דפוסקים כרבי אליעזר יהיה קנה חייב גס-בן: (סו) נקרא: (פמ) ורצה לומר, ואיתא ברש פ"ק הבונה דבצינן ונקא שמהיה מלאכתו מתקמת, וגם לצנין כתיבה קומא לן דבצינן דוקא שכתב בדבר המתקם. אך ברש פ"ק הבונה איתא שם בפניה: קל העושה מלאכה ומלאכתו מתקמת בשבת חייב, משמע לכאורה דאפלו אם מתקמת רק על יום השבת לחוד, וכן משמע לענין דדמי ברמב"ם (פ"ק ט הלכה יג) צין שם היטב, והמשנה קללא כויל זה הכלל וכו', ועל-כן אנו צריכין לומר דמה שהמשיגה פוסרת בכחב שאינו של קומא קגון במשקין ומי-פירות, הינו משום שאינו מתקם קללא אפלו על יום השבת, אכן ברש"ם שם איתא במשנה דהאי 'שבת' אעושה מלאכה קאי, אס-בן משמע מנה דבצינן שיהיה מתקם מיד ולא די ביום השבת לחוד, ובקונטרו איני יודע, דאולי הוא מתקם על יום השבת (התוספות) סבירא להו קב"ש"י, או דהתוספות סבירא להו ברמב"ם, ואפלו על יום השבת אינו מתקם ולקך פטור: (פט) וכמו בכוחב, דאם כתב בדבר שאינו מתקם אסורא מיהו איבא: (ע) צין בתי-יוסף קשם הקליבו

דעת

סימן כט

יחווה

ומכל מקום בנידון שלנו נראה שיש להתיר, הואיל ואין כתיבה זו עשויה להתקיים, כי מיד עם הסרת הסרט מעל מצח החולה כעבור כמה שניות נעלמות האותיות מהסרט וחזרו כמו שהיו מתחלה. והלכה רווחת שאין הכותב חייב אלא עד שיכתוב דבר המתקיים על גבי דבר המתקיים, כמבואר במשנה (שבת קד:). וכן פסק הרמב"ם (בפרק יא מהלכות שבת הלכה טו). ואף על פי שהוא פטור אבל אסור, מכל מקום כאן שאינו כותב בידיים ממש, ואין כא אלא איסור מדרבנן, להפרי מגדים, כשאינו מתקיים יש לומר שאין בזה אפילו איסור מדרבנן, ועל כל פנים לצורך חולה שאין בו סכנה יש להתיר, והן אמת שהחזון איש, (סימן סא סק"א) כתב, שדוקא כשאין הכתב ראוי להתקיים מצד עצמו, נחשב כאינו מתקיים, אבל אם הכתב מתקיים אלא שאין בדעתו לקיימו חייב. ע"ש. אולם בשו"ת אבני נזר (סימן רי אות יג) הוכיח שכל שאין בדעתו לקיימו נחשב כאינו מתקיים, ושכן דעת הרב המגיד, ע"ש. (ועיין בספר חמדת ישראל (בקונטרס נר מצוה אות כא, דף נו ע"ג) שדייק מלשון הרמב"ם שעל כל פנים צריך שמלאכת הכתיבה מתקיימת באותו שבת. ע"ש. ועיין עוד במשנה ברורה (סימן שג שער הצינן ס"ק פח), ובספר קצות השלחן, ואכמ"ל. ובנידון דידן אין הכתיבה מתקיימת כלל, שמיד עם הסרת הסרט נעלמות האותיות כלעומת שבאו).

682e

במסגרת, במי שרות, באבק, ב...
 תרים ובכל דבר שאינו מתקיים - מסודר
 תחית הנכתבות בעט המצורף (682e)
 מסטטשות והולכות, ולאחר מספר ימים נעלמות
 כליל. בשך הקיום תלוי בסוג הנניר - למשל על
 נניר לבן המשמש למכונות צילום הכתב נשאר
 כשלושה ימים.
 מסלף לרופאים, לאנשי בטחון ולכל הנוקקים
 לכתובה היגית בשבת.
 בשבת: כתוב ב-682e.
 מסרטי: התק או צלם
 רני לביק טראש את תקופת עמידות הכתב
 בהנאה לניד בו אתה משתמש.
 השכר ב-682e מבוסס על פסקיהם ואישורם
 של:

הגרסה אודרך זגל - ימנת שלמה
 סר צא את סר
 הראשליצ, הגרם אליהו שליטא -
 תדמסן סר עני 107

פטיה הפצה:

מכר צבתי

אלן שבת, גוש הצין 90433

טל' 02-9931442 פקס 02-9931889

את מניח, לכן, את, יום יג

שוכטיס אל כבוד ידני הגאון האדיר וכו' כש"ה
 מוה"ר שלמה זלמן אוירבאך שליט"א ראש ישיבת
 קול תורה פעו"ק ת"ו.

אחדשת"ה בדידות רב.

הנה אחרי אשר הי לי העונג אחמול מביקור של
 כתיב צבתי, ודברנו אודות אם יש איסור
 דאר בכתיבה בשבת שאינה מתקיימת רק ג' ימים,
 אמרתי לעיין קלה כהלכה זו לפי מוסת הפנאי, וראיתי
 שלפי המצואר ברמב"ם אם מתקיימת רק ליום השבת
 לכד יש חיוב דאר וכלהלן.

מכל הנ"ל נראה להוכיח דמתקיים עכ"פ יום א'
 והוא מלאכה מהשבת שלא ישכח יש חיוב דאר.

את מניח, לכן, את, יום יג

בס"ד, יום ג' דברים תשל"ו לפ"ק ירושלם - צפת ת"ו.
 שוכטיס אי"כ הרב הגאון וכו' כש"ת מוה"ר לוי
 יצחק הלפרין שליט"א.

אחדשת"ה כמשפט.

הנה כישבי פה עיה"ק צפת לנחה מעט מסודות
 הרבים, עיינתי בהקונטרס שמסר לי כת"ה
 קדם נסיעתי, והוא בדבר הפניא אשר כתבתי מזה
 אי"כ ידידי הגאון המפורסם מוהרש"ו אוטרבאך שליט"א
 המתחסת לבקתי הכתיבה בבתי חולים בשבתות
 חגים שקיימת האפשרות לרשום את האינפורמציה
 הרפואית בכתב המתקיים ימים מספר יומים או שלשה
 ימים בלבד (הצורך לזה הוא כשימי החג צמודים
 לשבת) או לכתוב עי"ג דבר שאינו מתקיים רק מספר
 ימים הנ"ל, ולהתתיקו אחרי השבת והחג, שאם נאמר
 שאין כזה חיוב דאר יש לצדד להקל לצורך חולה.

לכן מכל הני טעמי הנ"ל אין דעתי מסכמת להחיר
 הכתיבה הנ"ל בשביל החולים צבתי החולים,
 ומה שאמר כ"ח שלפי הכוונ עכשיו לעשות הכתיבה
 הכחולות האלו ע"י נכרי, הרופאים והאחיות מזלזלן
 וכוחבין בעלמן, הנה לדעתי אם יחירו בהמלאות כתיבה
 שאינה מתקיימת באיזה אופן שיהיה יביא למכשולות
 יותר גדולות, דחון ממראית עין ואושא מילתא שיאמרו
 החירו הפרושים לכתוב בשבת ח"ו, עוד הרופאים
 והאחיות וכו' אשר לא יודעים בין ימינם לשמאלם,
 ומכ"ש אותן שדעתן קלה בדואי לא ישגיחו לחלק
 בין כתיבה לכתיבה, ואם בפעם לא יהיה לפניכם את
 ההיתר יעשו כהרגלם בחול, וצוחר כיון שעי"ז לא
 יערכו לנכרי ללוות אותם לביקור החולים לנודך
 הכתיבה, ואין עלה רק לעשות כמו עד עכשיו ויחזקו
 בהשגחה ע"י משגיחים חרדים שישמרו שיק כהלכתו,

עיר ארץ ישראל, יום ראשון, כ"ב אלול, תש"ז

ישפות ד' שלום וכ"ט סלה למע"כ רבנו הגאון הגדול המפורסם בשמו הטוב והמהולל
הרב יצחק יצחק ווייס שליט"א בפעה"ק ירושלם ת"ו.

אחדש"ת לכבוד ויקר כיאות להדר גאוננו קבלתי יקרת מכתבו ונהניתי מאד מדבריו ואין
אני בא להשיג אלא להעיר במקצת.

אף שלכאורה היה נראה שהטעם דצרכים רוקא כתיבה המתקיימת הוא משום דבעינן
דומיא דמשכן וכיון דכתיבה היתה שם כרי שלא יתחלפו סדר הקרשים היה ודאי מקפידים
שיתקיים לזמן מרובה ולא סגי כלל במה שיכול להתקיים רק בשבת או ליום אחד בלבד. וכן
נראה מלשון הרמב"ם בפ"א הט"ו עד שיכתוב בדבר החדש ועומד כגון דיו וכו' ולא הזכיר
כלל שיעור של לא פחות מיום אחד (כמו שכתב בתחילת דבריו) אך כנים הם דבריו
שמהרמב"ם והמ"מ בפ"ט הי"ג משמע דשפיר חייב אם מתקיימת בשבת (אף שלע"ד צ"ע
וכי ששר ע"ג ברזל ונחשת א"א שיתקיימו אפילו יום אחד בלבד) וכפרט שגם המג"ח
והחמדת ישראל הבינו כן (ברם מה שכתב שם החמד"ד משום כך אין צביעה באוכלין
לענ"ד תמוה מאד דהא איכא אוכלין ומשקין שמתקיים זמן רב) גם ראיתי במשנ"ב כשעה"צ
סי' ש"ג אות ס"ח דסובר נמי בדעת הרמב"ם דלא פטור אלא כשאינו מתקיים כלל אפילו יום
אחד. אך אעפ"כ אין אני נמנע מלהעיר קצת.

מהרשב"א בשבת קט"ו המובא בביאה"ל נראה שסובר דאף שאין צרכים שיתקיים
לעולם אבל צרכים עכ"פ שיתקיים זמן חשוב כיון דקר ליה ספר זכרונות ואין רגילין כלל
לכתוב לזכרון בדיו או על דבר שמתקיים רק יום אחד ולא יותר ומסגנון הדברים משמע שגם
המשנ"ב הכין כן ועיין גם כנשמת אדם כלל כ"ד ד"ה אבל שכתב "דהא אין דרך לכתוב אלא
כדי שיעמוד לזמן מרובה". גם הכותב בדיו על עלה של בצל וחזרוק דתניא דפטור מפני
שאינו מתקיים חושבני דיכול שפיר להתקיים יום אחד ואולי גם ג' או ד' ימים ואפ"ה פטור.
גם פסק השו"ע שמוחר לרשום בצפורן על"קלף מפני שאינו מתקיים אף שענינו רואות דיום
אחד ודאי יכול להתקיים וכן נראה גם מ"ש הרמב"ם בהט"ו הכותב על כשרו חייב אע"פ

שחמימות כשר מעברת הכתב לאחר זמן הרי זה דומה לכתב שנמחק. וחושבני דכונתו היא
שהיה מת היה מתקיים ורק מפני שהוא חי וחם לכך החמימות מעברת [ולא הבינותי מ"ש
הדר"ג בסוף דבריו לענין הך דינא דכותב על כשרון] והרי עינינו רואות שהחמימות אינה
מעברת דיו וסיקרא תוך יום אחד כי אם לאחר זמן ואפ"ה כתב הרמב"ם דאינו מתקיים (אך
אפשר דכונתו לחייב אף אם כתב כתיבה קלה שהחמימות מעברת אותה תוך יום אחד). גם
כפת"ש אה"ע ריש סי' קכ"ה לענין דיו הנקפץ מאיליו לאחר זמן משמע שלא העלו כלל על
דעתם לומר דסגי כיום אחד בלבד אע"ג דהתם קיל טפי משבת.

וכיון דנר"ד הוא לענין כתב לועזי וכ"ש בכתב מושיטא דקיל טפי וכמו"ש במג"א סי'
ש"מ סק"י ובסי' תקמ"ה ס"ק כ"א לכן העירותי הדברים ולעיל.
אגב מה שכתב הדר"ג שליט"א והרי זה ממש כעין נר"ד דדרך הרופאים וכו' לא
הבינותי וכי כך הוא הדרך לכתוב על נייר או בדיו שאינו מתקיים יותר מג' ימים. גם חושבני
בשריטה על חלב קרוש שפיר מתקיים זמן מרובה ולא ידעתי למה ברור אצלו להיפך.
ובעיקר הדין כבר כתב שם הגר"א ז"ל על אתר שעל שעה פטור אף בשבת.